

Verslag broedseizoen Steenuilen op de Bevelanden 2009

Uilenwerkgroep (sub werkgroep van KNNV Vogelwerkgroep de Bevelanden)

Toen men in begin 2009 met de voorbereiding begon voor een Elfstedentocht, was het 12 jaar geleden dat de laatste 'Tocht der Tochten' gereden werd. Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van De Bilt 2,2 °C tegen normaal 3,3 °C was deze winter de koudste in twaalf jaar. Vaak lag de temperatuur wat onder het langjarig gemiddelde en echt zacht winterweer ontbrak vrijwel geheel. In Zeeland bleef het ijs op sloten en weeltjes lang liggen waardoor veel ijsvogels en kleine zilverreigers deze winter niet hebben overleefd. In de weken na de koude periode werden ook nog veel dode kerkuilen gevonden, waarschijnlijk door het te kort aan muizen tijdens de koudeperiode. In deze winter is in Zeeland weinig sneeuw gevallen. Kou deert een gezonde uil niet, maar als de grond langdurig is bedekt door sneeuw kunnen uilen hun voedsel niet meer vinden. Muizen graven dan gangen onder het sneeuwdek, buiten bereik van de uilen. De muizenstand is zich pas na de zomer gaan herstellen, waardoor de meeste kerkuilen pas in het najaar hun eerste broedsel hadden. Dat werd niet alleen in Zeeland geconstateerd, maar ook in de rest van Nederland en in België. Helaas is het niet duidelijk of dit van invloed is geweest op het aantal jonge kerkuilen dat in 2009 is uitgevlogen. Maar het heeft zeker een effect gehad op de steenuilen, er werden gemiddeld in de broedkasten maar 2,4 eieren gelegd.

In 2008 was het voorjaar nat en schakelden de steenuilen door het te kort aan muizen over op regenwormen met als gevolg diaree van ouders en jongen en vieze nestplaatsen en overleden veel jonge steenuilen. In het voorjaar van 2009 was er opnieuw een te kort aan muizen, dus weer werden er maar weinig eieren gelegd en kwamen vooral veel broedsels niet uit. Maar het weer was beter en daarom konden de steenuilen veel jonge vogels zoals kauwen, spreeuwen en merels vangen en aan hun jongen voeren. Toch vlogen maar 1,5 jonge steenuilen per bezette kast uit. Dus voor het tweede jaar op rij weer een mager resultaat.

Verslag Steenuilen broedseizoen 2009

Sinds 1 januari 2007 worden alle steenuilkasten op de Bevelanden en op Walcheren gecontroleerd in opdracht van Landschapsbeheer Zeeland. Ook werden er kasten bijgeplaatst, zodat er op 1 januari 2010 op de Bevelanden 340 kasten en op Walcheren 25 kasten geplaatst zijn.

Tot en met 2006 werden de bezette territoria alleen nog opgespoord door het, door middel van geluidsdragers zoals taperecorder of MP3 speler, laten horen van steenuilgeluiden en het verzamelen van zichtwaarnemingen. Het zogenaamde tapen, het geluid van een roepend mannetje afspelen, vindt meestal plaats in de avondschemering tussen februari en half april. Het is bekend dat niet alle steenuilen dan van zich laten horen.

In 1996 werd door middel van tapen vastgesteld dat er zich 25 bezette territoria op Zuid Beveland bevonden (VWG Mededeling nr.4 Steenuilen op de Bevelanden in 1996 en 1997 Mark Hoekstein) Nadat vanaf 1 januari 2007 jaarlijks ook alle kasten werden gecontroleerd kwam daar een enorme hoeveelheid aan extra informatie bij.

In 2009 is er maar door enkele mensen getaped, tevens hebben er observaties plaats gevonden tijdens de periode dat er jongen waren. Door in de auto in de buurt van plekken te gaan staan waar steenuilen gezien of gehoord waren of op plaatsen waarvan vermoed werd dat er zich steenuilen zouden kunnen bevinden, is het soms mogelijk geweest jagende steenuilen te bekijken zonder ze te verstoren.

Door de observaties en door het verzamelen van zichtwaarnemingen werden steenuilen gezien in 7 knotwilgen, 4 Grenslinden, 2 knotbomen (1 wilg en 1 populier) en er zaten 5 steenuilen in daken van schuren. En 1 steenuil werd dood gevonden in een veedrinkbak. In 25 broedkasten werden steenuilen aangetroffen. Dus totaal werd in 2009 vastgesteld dat zich op Zuid Beveland 44 bezette steenuilterritoria bevinden.

Overzicht Steenuilen broedresultaat in de kasten 2009 :

**totaal werd in 22 kasten gebroed, waarvan in 9 op nieuwe plekken
totaal zijn er 58 eieren/jongen, waarvan er 34 uitgevlogen zijn, gemiddeld 1,5 jongen per kast
totaal zijn er 3 legsels geheel mislukt, waarbij 17 juv/eieren zijn verdwenen
totaal in 22 kasten zijn er 33 juv. en 4 volw. vogels geringd**

Nu lijkt het misschien wel alsof het aantal bezette territoria vanaf 1996 is toegenomen. Maar dat is toch waarschijnlijk niet het geval, want het resultaat van het tapen gaf geen compleet beeld. Dat zit zo, als een steenuil terugroept wanneer het geluid wordt afgespeeld, wordt die plek wordt als territorium aangemeld. 500 Meter verder wordt het geluid opnieuw afgespeeld en ook daar hoort men een steenuil terugroepen. Maar omdat het meestal donker is tijdens deze acties, is het dus niet altijd duidelijk of het misschien om dezelfde steenuil gaat, die met het geluid meegevlogen is. En verder is bekend dat niet elke steenuil terugroept.

Bij de controle van kasten kan door het vinden van sporen van gebruik door steenuilen ook worden vastgesteld of het om een bezet territorium gaat en of dat daar gebroed is. Met deze gegevens werd ook duidelijk dat de afstand tussen de bezette territoria verschillend is, het heeft veel te maken met de beschikbaarheid van geschikte biotopen. De ervaring leert ondertussen dat het dus zeker de moeite loont om in elke geschikt steenuilenbiotoop in Zuid Beveland één of twee kasten te plaatsen.

Op één bezet territorium na, werden er verder (nog) geen territoria ten noorden van de A 58 vastgesteld. Vandaar dat de komende jaren zal worden ingezet op het geschikt maken van erven en het plaatsen van kasten om het mogelijk te maken dat de bestaande populatie naar het noorden, westen en oosten uit kan breiden.

Dankzij vogelringer Adri Joesse, zijn in de afgelopen drie jaar ruim honderd steenuilen op Zuid Beveland en Walcheren voorzien van een ring.

Van de drie in 2008 op Zuid Beveland uit Vogelasiel de Mikke losgelaten steenuilen, is er in 2009 één in een kast gevonden, broedend op drie eieren.

Misschien dat met het lezen van dit jaarverslag er mensen zijn, die mee willen helpen met bijv. observaties of tapen of wel eens een keer mee willen om kasten te controleren? Die kunnen zich aanmelden bij de coördinator van de Uilenwerkgroep, Peter Boelee tel. 0113-644228 of mailen naar to-us@zeelandnet.nl

